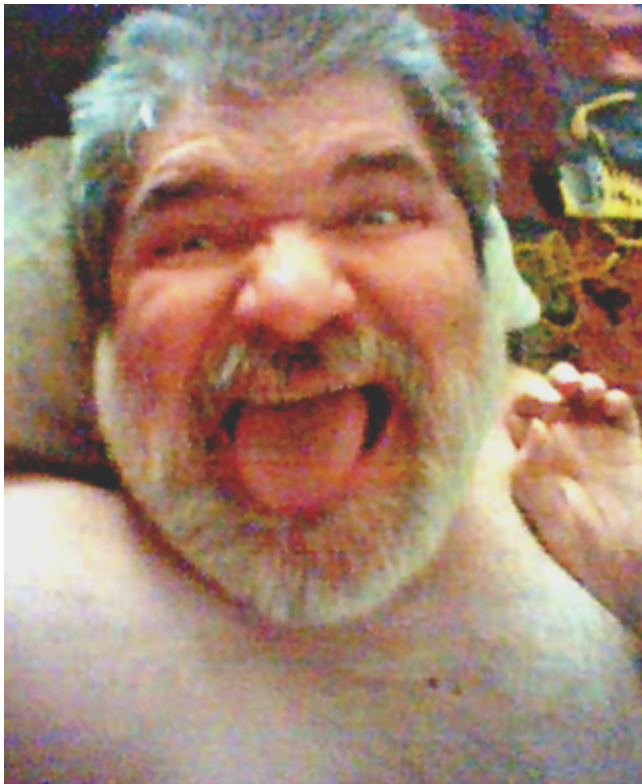

Röck Gyula: Arc- és alaktan II. rész

III. A lélek és test.

A test minden torzulata a lélek betegségének — a bűnnek — egy-egy tünete. Hogy a torz hol kezdődik s hol a csúnya, egyéni, kinek-kinek szépérzéke szerint — hol... A torz vagy szörnyszülöttek vonala mélyebben fekszik, mint az állati vonal. Egyik római rabszolganő követ szült, azaz méhében a magzat elmeszesedett. A Barnum cirkuszban volt egy pincsikutyafejű ember. Vannak aztán olyan torzszülöttek, melyekre ránézni is rossz. Ilyeneknek számítják a hermafroditákat is. Nyilvánvaló, hogy kisebb a távlat az állattól, illetve emberszabású majomtól az emberig, mint a torzszülöttől.

A torzszülötteken kívül vannak ördögi szülöttek is, ilyen volt pld. ama foggal született gyermek, aki — mint dr Waiditsch írja — „nem tudom már, hány foggal született, három hónapos korában tökéletesen beszélt és három éves korában könyv nélkül tudta az egész bibliát.” Liguri szt. Alfonz írja, hogy az ördög az, aki legtöbbet tud minden teremtmények között s mégis — szív és szeretet híján — rossz; nagy tudós, sokat tudó, de érzéstelen lelki torzulat. Sajnos, korunk nevelési rendszere s anyaga is inkább ez irányban nevel... Tudás, diploma, rang és — alig

némi szeretet...

Ilyen foggal született lesz az állítólag 1943 körül megszületendő antikrisztus is, aki már 12 éves korában hadvezér lesz, — tudós ember... Hogy ezen lelki torzszülöttek torzszülöttségének hol az oka: testben vagy lélekben, az vitás. Az orvosok a testre, a modern misztikusok és okkultisták a lélekre, a lélek előző életére vezetik vissza. Bármelyik is az ok, magán az okozaton, a forma és jellem, test és lélek — igen ritka eset kivételével, mint Sokratesénél — mindig összhangban van...

A szeretet és a jóság nemes, míg a gyűlölet és gonoszság torz testet alakít. Bűn és erény az a két kozmetikus művész, mely torzzá vagy széppé teszi idővel a testet. Maga az Úr Jézus így szólt: „A szellem az, ami megelevenít, a test nem használ semmit.” (Ján. ev. VI. r. 63.)

A lélek betegsége a bűn. S ha beteg a lélek, torzul a test. Ahol tehát torz a test, ott beteg a lélek is. Egészséges, azaz nemes léleknek szép a teste, illetve idomzata is. Amilyenfélék a lélek betegségei, olyanfélék a test idomzatai. Paráznának nyakán, száján, ravasznak szemén, mosolyán, durvának hangján, stb. jelentkezik a torz, az áruló jel. Az arctan tehát nem más, mint a lélek diagnosztikája.

Azt mondhatnánk: de így kiábrándulunk egymásból... Nem! Hanem leleplezzük azokat az álértékeket, kik báránybőrbe bújtat, maszk alá rejtőzve léleknélküli szerénytelenséggel és könyökléssel akarnak társaik — s pláne kisebb osztályúak fölött — uralkodni, zsarnokoskodni... De különben is ha igaz, hogy a lélek sugárzásáról és színeiről felismerhető a túlvilágon, — angyal fehér, ördög fekete — miért volna törvénytelenység azt itt is feltárni, hisz az igazi bölcsesség nem a világi, hanem az isteni és természeti dolgok ismeretén s nem elhallgatásán épül.

Nézzünk végig a medvén, majmom, torzszülötteken, hülyén, terhelteken, butákon, a primitív színeseken: a) néger, b) maláj, c) kínai, d) indián, az átlag európain, a kultúr-európain, a klasszikus arcúakon s mennyi minden feltárul a forma és jellem, idom és lelkület, test és lélek, illetve a világnézet és egyéniség viszonyáról, hátha még ezirányban figyelünk is.

Amint a bűn a lélek betegsége, úgy a test minden fogyatéka megfelel a lélek hiányának, azaz a torzulatok a bűnök, a szép részek pedig az erények domborulatai. A ravasz ember modora egész más, mint az őszinte emberé. S mindnyájunk mozgása is más, pillanatnyi lelkiállapotunk szerint; bánatban lassú, nehéz, örömben gyors és könnyed.

Amíg a bűn a lélek mételye, addig az erény a lélek gyógyszere, sőt a legjobb szépítőszer, mely lassan ugyan, de örökre hat. S ennek a gyógyszernek a vegyi összetétele igazság — szeretet — hit! Hogy mily erők ezek, igazolja, hogy amennyire igaz vagy, annyira vagy bátor is. A ravaszsággal jár a féltékenység, bűnnel a rettegés. Amennyire erényesek vagyunk, annyira állunk mások felett. Lelkünk s egyéniségünk tehát annyira javul, vagy romlik, amennyire az erény vagy a bűn hatja át. Ebből folyik, hogy amint a testnek, úgy a léleknek is szüksége van a mindennapi tápszerre, erőfelvételre, mert másként elgyöngül, azaz felülkerekedik a test és a világ s e két

főkísértő — melyekben bent van minden egyéb más! — aláhúzzák lelkünket a bűnbe, azaz törvénytelenységbe, mert a bűn — írja Szt. János levelében — a törvénytelenység, t. i. Isten törvénye elleni bűnök, mint a parázñaság, lopás, falánkság, stb. Csak amíg a test tápszere az étel és ital, addig a léleké a bölcsesség és jóság, illetve más szögből fogalmazva: hit és szeretet.

A bűntan és erénytan tehát nem más, mint a lélek betegségi és egészségi állapotainak a tankönyve.

Hogy tehát a bűn és erény, illetve a jó és rossz adottságokat felismerhessük, meg kell ismerni az arc és alak titkos írástudományát, mert másként nem látunk bele a gyermek, a beteg, a vádlott, a kollega, a főnök, az alattvaló, a barát, a testvér és legtöbbször önmagunk (!) lelkébe, és nem tudjuk se bűnét, se erényét kellő helyre és értékre állítani, se komorságát vagy álnok kedveskedéseit megérteni. Bizony, ha az arctan közismert lenne, nem diploma és „kedveskedés,” hanem arc után is megfontolnánk, hogy kit hova tegyünk, pláne — vezetőnek, főnöknek, hangadónak... Bizony boldogabb volna a világ...

Ami a lélekben történik, az arcon tükröződik. S ami ismétlődve történik, vagy állandósul, az az arcon — kialakul. A nagy festők érzik is ezt, mintegy átérzik a formán a lelket s azt adják vissza a vásznon is. Pl. Jézus Krisztust és Szent Szűzet szépnek, míg Júdást torzultan és veresnek festik, s állítólag veresnek is van írva valamelyik apokrifben. Avagy ki merné a szent és nagy lelkeket pisze orral, nagy állal, hegyes füllel, kis homlokkal, pislogó apró szemekkel, csüngő orral, nagy szájjal, vastag rövid nyakkal, rövid lábszárakkal, de nagy törzzsel festeni?... Senki, hisz — félmajmot festene...

Érzelem, értelem, akarat, képzelőerő, vágyódás, kívánság, ösztön, félelem, bánat, szeretet, bölcsesség, butaság mind-mind kifejeződik rajtunk, még pedig mindig olyan arányban, amely arányú uralkodóerők bennünk. Vannak vonások, amik csak többnyire magas termetű egyéneknél találhatók fel, pl. hosszú nyak s vannak, melyek csak pl. közép, vagy kistermetűeknél, pl. rövid lábszárak s van, ami csak púposoknál. A púposok feje más, mint a rendes emberé.

Két természet küzd bennünk, egyik a testi ösztöneivel, másik a lelki erkölceivel. Mennél felsőbbrendű az illető, annál inkább uralmon van a lelki természete. Mindkettő fokozható bűnnel vagy erénnyel, aszerint, mint tápláljuk a — lelket, mit olvasunk, kivel érintkezünk, mire kapcsoljuk gondolaterőnket, üres szórakoztató dolgokra-e, vagy komolyabb, átlag feletti világnézetet is adó dolgokra...

IV. A külső ember.

Egyesek szerint: ép testben ép lélek, — mások szerint: ép léleknek ép a teste. Vagyis vannak, akik azt tartják, hogy a lélek maga alakítja és építi a testét egyénisége, ösztöne és céljai szerint és amilyenek a lélek érzés- és értelmi áramai, olyan minőségű és mennyiségű szerve fejlődik ki már anyja méhében körötte... Például a zenésznek halló, azaz fülidegei, a festőnek látó, a bölcsésznek gondolkozó idegei, az átlagnak magoló, azaz emlékező képessége s agysejtjei fejlődnek ki a többiek „rovására”. Ez az alapja annak, hogy amilyen a lélek, olyan a test.

Amilyen a lélek, olyan a test formája is, aminek folytán a test külső alakzatáról vissza lehet következtetni a lélek „fajsúlyára”, azaz egyéniségére.

Azok persze, akikre az alaktan kedvezőtlen, tagadják és gúnyolják eme törvényszerűséget, noha érveik maguktól omlanak össze, úgy természettudományi, mint filozófiai ellenérvek súlya alatt, mert a) ha a természet mindenben következetesen működik, úgy a test formáiban is — b) ha a psziché mindenben csodás előrelátással és következetességgel építi a testet, úgy formában is... c) ha Isten mindenben összhangzatos, úgy a lélek és test összhangjában is kell, hogy az legyen, csak — ez áll mindhárom tételre! — olvasni kell tudni...

A természet mindenre ír, a fatörzs évgyűrűitől kezdve az ember öregedő vagy fiatal arcáig. A geológus a Föld rétegeiből olvassa annak múltját, a botanikus a fák évgyűrűiből, a bíró a vádlott arcjátékából, a jövő pszichológusa az ember alakjából és mozdulataiból veszi „előítéletét”, ami érthető is, mert képtelenség, hogy az a természeti törvényszerűség, amely mindenre következetesen és tévedés nélkül ír, éppen csak a legtökéletesebb teremtményre, az emberre ne írna pontosan... Sőt! Épp erre ír még csak tökéletesen! Csak úgy vagyunk még vele, mint a régiek a hierogliffel: kinek csak kép volt, kinek pedig — üzenet...

Előre leszögezzük tehát, hogy amilyen a külső, olyan a belső, amilyen a test idomzata, olyan a lélek karaktere.

Noha az egész alak, de leginkább az arc a jellem és képesség kifejezője, — hiszen minden lelki mozzanat az arcon tükrözik leginkább, majd ez után az ujjakon, öklön s csak legutoljára a láb dobbanásán — mégis az egész embert kell nézni. Itt persze nem annyira az arc milyensége, mint inkább az arc harmóniája a mérvadó.

Sok nagy gondolkozó észrevette már azt, hogy a külső a belső vetülete. Ezt szolgálja Gall koponyatana is, valamint Lavater bölcs arctana és több kisebb-nagyobb filozófus világnézeti töredéke. Már Aristoteles mondja, hogy az embereket az állatokkal egybe kell vetni és a „közös jegyekből a közös tulajdonságokra kell következtetni.”

Arra nézve pedig, hogy a léleknek van-e a testre ilyen nagy hatása, sok-sok eme tételt szolgáló ténytet sorol fel a pszichológia, mikor pl. néma ember ijedtében megszólalva visszakapta beszélőképességét, vagy béna ember mozgékonytát. Hogy azonban a testnek is van némi hatása a lélekre, azt igazolja a részegség, a betegség, éhség, érzékiség, az ételek közül az izgatószeret hatása. Van, ami szellemesít s van, ami állatiasít, tunyít, butít átmenetileg. Már pedig ha pillanatnyi a kölcsönhatások nyilvánvalók, akkor nyilvánvalóknak kell tekinteni úgy a születésünk előtti, mint a születésünk utáni állandó kölcsönhatásokat, legyenek azok akár belülről az egyéniségből, a lélekből hatók, akár kívülről — az anyától, világból, a testből hatók.

Az ember kettős: test és lélek s eme kettősség harmóniájának és diszharmóniájának hű és tökéletes kifejezője a lélek részéről annak világnézete, a test részéről idomzata. S ahol nem fedné a látszat a valót, ott vagy rosszul figyeltünk, vagy forradalmi, azaz hirtelen való átalakulás alatt áll a lélek, pl. mint említettem, ha megtért. Ahol az átalakulás fejlődésszerű, ott a test a léleknek hű és tökéletes névjegye.

Van azonban még egy kivétel, a megszálltság, mit az orvosok — nem látva a testtől a lelket — örületnek neveznek.

A zsidó származású Lombroso is megállapítja, hogy van egy bizonyos gonosztevőtípus, amelynek jelei ezek: alacsony, túl ráncos homlok, mélyen fekvő apró szemek, kiálló pofacsont, elálló nagy fülek, ritka fog, vörös haj, szeplős arc stb.

Le kell még szögezni, hogy nincs arc hiba, illetve hátrányos jegy nélkül, csak míg az egyiknél a jó, addig a másiknál a rossz a túlnyomó, de teljesen jó vagy teljesen rossz arc végtelenül ritka. Úgy vagyunk a világgal, mint a kórházzal: egy-két halott és egy-két egészséges kivételével mindenki — beteg... Az ítélezéskor tehát nem azt kell nézni, ki jó, ki rossz, — hanem azt, hogy kinek mi a betegsége, lelki fogyatkozása és az ellen kell kezelni, kellő — a papok által ma nem eléggé kihasznált! — lelki tanfolyamokkal...

Legjobban a „tartozik-követel” rovattal lehet megvilágítani ezt: mindkettőn van tétel, előny és hátrány, tartozás és követelés, össze kell tehát adni mindkettőt és csak a helyes egyenleg után mondhatjuk ki ítéletünket... Épp ezért senki felett se lehet könnyen ítélni, nem is arra van az arctan, hogy másokon ítéljünk, hanem magunkon!... Itt a világ katasztrófáinak a titka, hogy magunk helyett a mások cselekedeteit mérlegeljük s magunk helyett másoktól várjuk a megjavulást... Nehéz ítélni, mert nagyon nehezen lehet meghúzni a bűn és gyarlóság, a bűn és a lélek betegsége közt a határvonalat... Senki se akar rossz lenni! Ez alaptétel! Senki se akar megvetetni anyjától, szerelmesétől, ismerőseitől, barátaitól; se megszegyenülni, hanem inkább megdicsőülni, tiszteltetni, értékelteni. Ez már mindenki lelki alapozottsága. S ha mégis olyat tesz, ami bűn s megvetetés, az vagy a szükség, vagy a téves világnézet gyümölcse. A gazdagot meglopni, a munkaadót megrövidíteni sok előtt nem bűn, de dicsőség... Erényességnek tartja a zsebes is a zsebmetszést s nem a bűntől, csak a büntetéstől fél... Sok úr is az illegitim vagyonszerzést, melyet örömmel s mosolyogva vesz a család is, nem félve a bűntől, csak — óvakodva a közvélemény és a büntetés súlyától... Miért, mert hiányzik — a kellő világnézet.

Amíg a majom arcán több a rossz, mint a jó vonás és idom, addig az ember arcán — bármily primitív — több a jó, mint a rossz. Ezt a lélekvándorlás tanával akként magyarázzák Keleten, hogy a jobb emberi, a rosszabb állati testbe születik... Amint az igazi gonosz emberek csúnyák is, addig az igazi jó — nemes — emberek szépek... Mindenki van jó és rossz hajlamok, amit nevelni vagy csökkenteni egyaránt lehet, de a jó és rossz aránya mindenkinél más-más. Amelyik érzés vagy gondolat gyakrabban ismétlődik, az verődik ki jobban az arcon. Ha nem így volna, a festészet és szobrászat tévutakon járna...

Az arctant csak az nem fogadja el, aki még nem foglalkozott vele és nem figyelte le az emberek s állatok idomzatát kellően.

Hogy mennyire a lélek — gondolat és érzés — behatása alatt áll a test, igazolja, hogy minden rút arc megszépülhet a nemes és minden szép arc megrúdulhat az aljas gondolatok s érzések hatása alatt, előbb csak pillanatilag, míg az érzés vagy gondolat tart, később — ezek mennyisége és minőségi aránya szerint állandósulva.

Amint nemcsak az erős testalkat különbözik a gyengétől és a beteg az egészségestől, úgy nemcsak a nemes a nemtelentől, — ez tétel.

S ha semmi más nem igazolná az arctan igazságait, csak a tökéletes, illetve felsőbbrendű embereken látható lelki-testi harmónia és a tökéletleneken látható diszharmónia, már az is elég volna annak igazolására, hogy amilyen a lélek, olyan a testi idomzata is.

Sok szép erkölcstelen, de ez nem rosszaságának, mint inkább gyengeségének a tünete. Gyenge ellenállni a csábnak, mert: Jól lehet a lélek kész, de a test erőtlensége...

Hogy mily összhangban áll a külső ember a belsővel, azt a vallási tagozódásokon át is láthatjuk. Pl. sokkal több a vastag és rövid nyakú ember a kálvinisták és protestánsok között, mint a katolikusok között. Előzőek túlnyomóan vastag és rövid nyakúak, míg az utóbbiak hosszabb s vékony nyakúak. Előzők inkább akaratban fejlettek, erősek, míg utóbbiak inkább engedelkenyek. Előbbiek inkább reálisok, amazok inkább ideálisok. Egyik inkább a becsületesség, másik inkább a szentség követője...

Amilyen az arc, olyan a jellem. Amilyen a lélek közérzete, azaz közhangulata, olyanná építi idomzatát, sőt idegzetét is.

Ezek szerint meg lehetne különböztetni testi, azaz anyagi embert, kinek mindene az evés, ivás, szeretkezés, szóval a test örömei. Másik a hiú ember, kinek mindene a ruha, babér, lakás, dicsőség s inkább nem eszik, csak tessék-lássék... Harmadik az ész-ember, kit az igazság vezérel, ezek erőszakosak, ha kell, az igazságért és jogaikért. Majd jön a szív-ember, kiket a jóság vezérel, engedelkenyek, még ha jogaikba kerül is... Végül az igazi — nem a mai!!! — művész ember, kit a szép vezérel, egyesülve benne jóság az igazsággal, szépség a szentséggel... Hátra volna még a szent ember, de ezt nem ismerjük, mert az igazi szentek, kikben bölcsesség és jóság együtt legyen, ritkák.

Amint vannak egyéni, úgy vannak nemzeti, illetve faji vonások és idomok, mint pl. a zsidók, mongolok, szlávok, németek, angolok stb. Mindeniken van valami „családi” vonás, a nemzet lelkületének a — gyöke.

Ha a nemzeti vonásokat összehasonlítjuk a nemzet karakterével, illetve típust a lelkülettel, könnyen ráérezhetünk az arc és jellem összhangjára.

A rövidorrú román, a piszeorrú cseh, a nagyállú német, ridegarcú angol, mind-mind épp úgy családi alkatú, mint az egyes családok haja, arca, hangja stb. S mivel a nemzet egy nagy család s a család nem más, mint kis nemzet, ennél fogva a természeti törvények mindkettőnél azonosak.

Vannak bizonyos karaktertűnetek is, pl. a testi ember jelei — mint a bokszolóké is, — a vastag nyak, rövid lábak, nagy törzs, alsóbb fokán otromba járás, parlagi beszéd, bámuló tekintet stb. A szellemi emberé ennek ellentéte, könnyedség, vékony nyak, határozott tekintet, kiemelkedő hangsúly; felsőbb fokán: több irányú érdeklődés, finom megkülönböztetés és világos következtetés, végül józan ítélet.

Hasonló szabályai vannak a gyengeségnek is: túl magas alak, sok hús, ritka bőr, kis orr, kis alsó áll, kicsi orrlyuk, hosszú nyak, ingatag járás, finom haj, magas hang. Erőnek jelei: klasszikus idomok és vonások, egyenes homlok, határozott, nemes vágású orr, esetleg hajlással, de nem görbülettel, fejlett, de nem túl nagy áll, nyugodt tekintet stb. Perverzitásé: kappan hang, nőies öltözködés és modor. A kötekedő, fitymáló ember jele: dunnyogó, azaz orrhang.

Mind-mind ez egy-egy karakter névjegy, rajta minden, mi egyéniség és semmi, mi világi ragadék: rang, pénz, kitüntetés...

Ilyenek után bizony, ha megnézzük egy-egy nagyra értékelt porladó ember arcképét, sokszor nagyobbak, sokszor meg kicsinek látjuk.

Következtetéseink megbízhatósága érdekében tartsuk öntudaton, hogy a test a múlt, a világnézet a jövő képe.

